

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

ارائه الگوی برنامه‌سازی تلویزیونی برای ناشنوایان

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد رشته تهیه کنندگی تلویزیون

گرایش نمایش

دانشجو:

ندا رشیدی

استاد راهنما:

دکتر محمود اربابی

استاد مشاور:

دکتر محسن احدی

آیین نامه چاپ پایان نامه دانشجویان دانشکده صداوسیما

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه تحصیلی دانشجویان دانشکده صداوسیما، مبین بخشی از فعالیت‌های علمی-پژوهشی دانشکده است. بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشکده، دانش آموختگان این دانشکده نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می‌شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان‌نامه خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به معاونت پژوهشی دانشکده اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد نگارنده **ندارشیدی** در رشته **تهیه کنندگی** است که در سال ۱۳۹۱ در

گروه تولید دانشکده صدا و سیما به راهنمایی جناب آقای دکتر **محمود اربابی** و مشاوره جناب آقای دکتر

محسن احدی دفاع گردیده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشکده، تعداد یک درصد شمارگان (در هرنوبت چاپ) را به معاونت پژوهشی دانشکده اهدا کند. دانشکده می‌تواند مازاد نیاز خود را در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰ درصد بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشکده صداوسیما تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می‌کند در صورت خوداری از پرداخت بهای خسارت، دانشکده می‌تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند، به علاوه به دانشکده حق می‌دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶: اینجانب **ندارشیدی** دانشجوی رشته **تهیه کنندگی** مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرائی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می‌شوم.

تاریخ و امضا:

نام و نام خانوادگی: **ندارشیدی**

بسمه تعالی

اینجانب **ندار شیدی** به شماره دانشجویی ۸۸۲۱۷۱۰۳ دانشجوی رشته تهیه کنندگی مقطع تحصیلی **کارشناسی ارشد** تأیید می‌کنم کلیه نتایج این پایان نامه حاصل کار این جانب و بدون هر گونه دخل و تصرف است و موارد نسخه برداری از آثار دیگران را با ذکر کامل مشخصات منبع، ذکر کرده‌ام. در صورت اثبات خلاف مندرجات فوق، به تشخیص دانشکده صدا و سیما مطابق با ضوابط و مقررات حاکم (قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان و قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی، ضوابط و مقررات آموزشی، پژوهشی و انضباطی ...) با بنده رفتار خواهد شد و حق هرگونه اعتراض در خصوص احقاق حقوق مکتسب و تشخیص و تعیین تخلف مجازات را از خویش سلب می‌کنم. در ضمن مسئولیت هرگونه پاسخگویی به اشخاص، اعم از حقیقی و حقوقی مراجع ذی صلاح اعم از اداری و قضایی) به عهده این جانب خواهد بود و هیچ گونه مسئولیتی در این خصوص بر عهده دانشکده نخواهد بود.

نام و نام خانوادگی: **ندار شیدی**

امضاء و تاریخ

تقدیرم به

جاننی که طراوت خاک باران خورده را حس میکند و بوی باران

تیراندیش بس، آنگاه در میابد که آسمان می بارد...

تقدیر

رسان رتایش خداوند کیلتا رطلنکه بو بهت شناختن و آموختن عطا کرد و مرا پدری داد و مادری که همیشه و همیشه بر نگاه زندگیم بتابند و رتایش پروردگاری را که به لطف و خوارت او توفیق انجام رگارش این پایان نامه حاصل شد امید است که ورد ارتخاده عزیزان قرار کیطان که در سایه لطف خداوند تو از تمام این پایان نامه را به انجام برسانم بر خود لازم می دانم در ابتدا از اساتید گرامر و اعم از آقایان دکتر محمد و ارباب کاتر محمد بن احدی که در تمام مراحل اجرا و رگارش پایلص به واره بندوا از راهنمایی ارز شتر نشان بهمنه نر و دند کمال تشکر و قدردانی را داشته باشم.

همچنین تشکر و تهنیتی صمیمانه از اساتید محترم آقایان محمد احدی و دکتر آقا کمال زاده که داوری این پایان نامه را بر عهده داشتند و نیز کتبه اساتید؛ آقایان بهمن بیدی، حسین فردو، داریوش بیان، مجید ملک تبار، علی مرزا نوشکیان و فرخا زم کیتی موللی مرهولان محترم گروه تولید به ویژه خانم تهمتن که مراد انجام این رساله یاری دادند. نیز کارشناس محترم ناشر و ایان جناب رتفقان صوی که همیشه و پدری در روزنده را از تجربیات خویش بهرمنند نر و جناب آقای محمد اوج و روی و خانم فاطمه غلامی و ایران بهمادی رپاسکارم و از تمامی هم کلاسها و دوستان گرامی که طی این بدلتیم یکی از شیرین ترین خاطرات دوران تحصیل امرا روم زنده بویشترمانه ما: زهره ن زاده و فرزانه و قدردانی می نمایم.

در نهایت از تک تک اعضای خانواده ام بویره برادر عزیزتر از جانم سعید، خواهرزاده من و همسرشان مجید عبیدی نژاد به خاطر حمایتی و روضه و همیشه بر من نشان در مراحل تحصیلام بنهایت رپاسکارم.

چکیده

رساله‌ی حاضر پژوهشی اکتشافی است که توانایی برنامه‌های تلویزیونی و روش‌هایی که ارتباط این برنامه‌ها را با مخاطب ناشنوا تامین می‌کند، مورد بررسی قرار داده است. در این راستا پس از پرداختن به راههایی که تا به امروز در جهان مورد استفاده قرار گرفته، مشخص شد برنامه‌سازی تلویزیونی برای ناشنوایان فقط با دو روش زبان اشاره (رابط) و زیرنویس به صورت هم‌زمان و یا مجزا، آن هم در ساعاتی محدود صورت گرفته است و هیچ‌گاه در این مدت سعی نشده از اصلی‌ترین قدرت تلویزیون یعنی زبان تصویر و پردازش آن بر اساس ویژگی‌های ناشنوا که از قدرت بینایی بالایی هم نسبت به سایر افراد برخوردار است، استفاده شود تا بتواند هم از ساعات و برنامه‌های ویژه‌ی خودش استفاده کند و هم از سایر برنامه‌ها بهره‌برد.

بنابراین برای رسیدن به الگوی جدید برنامه‌سازی برای ناشنوا که تنها شامل المان‌های تصویری است، ابتدا بررسی و انطباق ویژگی‌های فردی ناشنوا و رمزگان بصری انجام شد، و سپس این الگوی جدید با روش آزمایشی-پیمایشی و به کمک جامعه‌ی آماری (سه گروه از ناشنوایان مطلق) مورد آزمون قرار گرفت و این نتیجه دریافت شد که میانگین میزان درک از فیلم گروه اول، از دو گروه دیگر یعنی مخاطبانی که فیلم را با وجود رابط و زیرنویس مشاهده کردند و آنها که بدون رابط و زیرنویس دیدند، بیشتر است.

واژگان کلیدی: تلویزیون، برنامه‌سازی تلویزیونی، ناشنوا، مخاطب ناشنوا

فهرست

صفحه	عنوان
فصل اول: کلیات پژوهش	
۲	۱-۱- مساله پژوهش
۳	۱-۲- ضرورت و اهمیت پژوهش
۳	۱-۳- اهداف پژوهش
۳	۱-۴- سوالات پژوهش
۴	۱-۵- فرضیه پژوهش
۴	۱-۶- تعریف مفاهیم پژوهش
فصل دوم: مبانی نظری پژوهش	
۷	۲-۱- بررسی پژوهش‌های پیشین
۱۰	۲-۲- پژوهش‌های مربوط به موضوع
۱۲	۲-۳- نظریه‌های مربوط به موضوع پژوهش
۱۳	۲-۴- چارچوب نظری تحقیق
۱۳	۲-۴-۱- ارتباط
۱۴	۲-۴-۱-۱- انواع ارتباط
۱۴	۲-۴-۱-۱-۱- ارتباط کلامی
۱۴	۲-۴-۱-۱-۲- ارتباط غیرکلامی
۱۵	۲-۴-۱-۱-۲-۱- گستره و اهمیت ارتباط غیرکلامی
۱۵	۲-۴-۱-۱-۲-۲- انواع پیام غیرکلامی
۱۶	۲-۴-۱-۱-۳- ارتباط نمادین
۱۷	۲-۴-۲- تلویزیون و جایگاه آن در میان رسانه‌های تصویری
۱۹	۲-۴-۳- مفاهیم پایه در برنامه‌سازی و تولید تلویزیونی
۱۹	۲-۴-۳-۱- نما (پلان)
۱۹	۲-۴-۳-۱-۱- اندازه نما
۲۱	۲-۴-۳-۲- زاویه دوربین
۲۱	۲-۴-۳-۳- حرکت

۲۱	۲-۴-۳-۳-۱-حرکت سوژه
۲۲	۲-۴-۳-۳-۲-حرکت دوربین
۲۳	۲-۴-۳-۳-۳-حرکت دوربین و سوژه با هم
۲۳	۲-۴-۳-۳-۴-حرکت به کمک تدوین
۲۴	۲-۴-۳-۴-نورپردازی
۲۵	۲-۴-۳-۴-۱-کیفیت نور
۲۵	۲-۴-۳-۴-۲-جهت نور
۲۵	۲-۴-۳-۴-۳-شدت نور
۲۵	۲-۴-۳-۴-۴-دمای نور
۲۶	۲-۴-۳-۵-صحنه پردازی در تلویزیون
۲۶	۲-۴-۳-۶-ترکیب بندی تصویر
۲۷	۲-۴-۳-۷-اصول ترکیب بندی تصویر در تلویزیون
۲۷	۲-۴-۳-۷-۱-قاب بندی
۲۷	۲-۴-۳-۷-۲-عمق
۲۷	۲-۴-۳-۷-۳-تعادل بصری
۲۸	۲-۴-۳-۷-۴-نظم یا وحدت
۲۸	۲-۴-۳-۷-۵-ریتم بصری
۲۸	۲-۴-۳-۷-۶-مقیاس
۲۹	۲-۴-۳-۷-۷-تضاد
۲۹	۲-۴-۳-۷-۸-کانون های توجه
۲۹	۲-۴-۳-۸-رنگ
۲۹	۲-۴-۳-۹-تدوین
۲۹	۲-۴-۳-۱۰-صدا
۳۰	۲-۴-۳-۱۰-۱-گفتار
۳۰	۲-۴-۳-۱۰-۲-موسیقی
۳۰	۲-۴-۳-۱۰-۳-جلوه های صوتی
۳۲	۲-۴-۴-مخاطب
۳۲	۲-۴-۴-۱-رویکردهای مخاطب شناسی
۳۲	۲-۴-۴-۱-۱-رویکرد استفاده و رضامندی

- ۳۲.....۲-۴-۴-۱-۱-۲- رویکرد تحلیل دریافت پیام
- ۳۳.....۲-۴-۴-۱-۳- رویکرد نیازجویی
- ۳۴.....۲-۴-۵- ناشنوا و ویژگی‌های او
- ۳۷.....۲-۴-۵-۱- حافظه‌ی ناشنوا
- ۳۸.....۲-۴-۵-۱-۱- حافظه بینایی یا دیداری
- ۴۱.....۲-۴-۵-۲- تحول عقلی و هوشی در ناشنوایان
- ۴۴.....۲-۴-۶- قرن شانزدهم سرآغاز زندگی ناشنوایان
- ۴۴.....۲-۴-۶-۱- تاریخچه آموزشگاه‌ها و آغاز توجه به ناشنوایان در جهان
- ۴۵.....۲-۴-۶-۲- تاریخچه آموزشگاه‌ها و آغاز توجه به ناشنوایان در ایران
- ۴۷.....۲-۴-۷- مکاتب آموزشی ناشنوایان
- ۴۷.....۲-۴-۷-۱- مکتب آموزش شفاهی
- ۴۷.....۲-۴-۷-۱-۱- لب‌خوانی و گفتار خوانی
- ۵۰.....۲-۴-۷-۱-۲- میزان کارآیی لب‌خوانی (ویژگی‌های آن)
- ۵۱.....۲-۴-۷-۲- مکتب دستی
- ۵۱.....۲-۴-۷-۲-۱- هجای انگشتی (صحبت انگشتی)
- ۵۱.....۲-۴-۷-۲-۲- الفباهای دستی (هجی کردن با الفباهای دستی)
- ۵۱.....۲-۴-۷-۲-۳- فواید روش صحبت انگشتی
- ۵۲.....۲-۴-۷-۲-۴- نواقص روش صحبت انگشتی
- ۵۲.....۲-۴-۷-۳- زبان اشاره
- ۵۳.....۲-۴-۷-۳-۱- عوامل مؤثر بر استفاده از زبان اشاره
- ۵۳.....۲-۴-۷-۳-۲- رابط ناشنوایان
- ۵۴.....۲-۴-۷-۳-۳- زبان اشاره بین‌المللی جستونو
- ۵۴.....۲-۴-۷-۳-۴- زبان اشاره در ایران
- ۵۴.....۲-۴-۷-۳-۴-۱- زبان اشاره ایرانی
- ۵۴.....۲-۴-۷-۳-۴-۲- زبان اشاره فارسی یا زبان اشاره استاندارد فارسی
- ۵۶.....۲-۴-۷-۴- ارتباط ترکیبی یا روش مرکب (ارتباط کلی)
- ۵۶.....۲-۴-۷-۵- دوزبانگی و دوفرهنگی
- ۵۷.....۲-۴-۷-۶- مکتب شنیداری
- ۵۸.....۲-۴-۸- مخاطب ناشنوا

- ۵۹.....سرآغاز تلویزیون برای ناشنوایان.....۲-۴-۹
- ۶۱.....۲-۴-۹-۱-روش‌های کاربردی امروزه در برنامه‌سازی تلویزیونی برای ناشنوایان.....۶۱
- ۶۱.....۲-۴-۹-۱-۱-زبان اشاره و لب‌خوانی در برنامه‌های تلویزیونی ناشنوایان.....۶۱
- ۶۳.....۲-۴-۹-۱-۲-بهره‌مندی از زبان اشاره و لب‌خوانی در برنامه‌های تلویزیونی ناشنوایان و پیامدهای آن.....۶۳
- ۶۴.....۲-۴-۹-۱-۳-زیرنویس در برنامه‌سازی تلویزیونی ناشنوایان.....۶۴
- ۶۵.....۲-۴-۹-۱-۳-۱-نحوه‌ی تهیه زیرنویس.....۶۵
- ۶۷.....۲-۴-۹-۱-۳-۲-بهره‌مندی از زیرنویس در برنامه‌های تلویزیونی ناشنوایان و پیامدهای آن.....۶۷
- ۶۸.....۲-۴-۹-۲-تاریخچه برنامه‌سازی تلویزیونی برای ناشنوایان در جهان.....۶۸
- ۷۲.....۲-۴-۹-۳-تاریخچه برنامه‌سازی تلویزیونی برای ناشنوایان در ایران.....۷۲

فصل سوم: روش پژوهش

- ۷۶.....۳-۱-روش پژوهش.....۷۶
- ۷۶.....۳-۱-۱-جامعه‌ی آماری.....۷۶
- ۷۶.....۳-۱-۲-روش نمونه‌گیری.....۷۶
- ۷۷.....۳-۱-۳-متغیرهای پژوهش.....۷۷
- ۷۷.....۳-۱-۴-روش گردآوری اطلاعات.....۷۷
- ۷۷.....۳-۱-۵-روش تجزیه و تحلیل اطلاعات.....۷۷

فصل چهارم: یافته‌های پژوهش

- ۸۴.....۴-۱-زبان تصویر.....۸۴
- ۸۷.....۴-۱-۱-تصویر تلویزیونی.....۸۷
- ۹۰.....۴-۱-۲-رمزگان بصری تصاویر تلویزیونی برای ناشنوا.....۹۰
- ۹۰.....۴-۱-۲-۱-محتوا و مضمون.....۹۰
- ۹۰.....۴-۱-۲-۲-رمزگان میزانسن.....۹۰
- ۹۰.....۴-۱-۲-۲-۱-صحنه‌پردازی و وسایل صحنه.....۹۰
- ۹۱.....۴-۱-۲-۳-رمزهای فنی.....۹۱
- ۹۱.....۴-۱-۲-۳-۱-اندازه نما.....۹۱
- ۹۱.....۴-۱-۲-۳-۱-۱-نماهای درشت.....۹۱
- ۸۸.....۴-۱-۲-۳-۱-۲-نماهای بسیار درشت.....۸۸
- ۸۸.....۴-۱-۲-۳-۱-۳-نماهای متوسط.....۸۸

۹۲۴-۱-۲-۴-زاویه دوربین
۹۲۴-۱-۲-۴-۱-دیدگاه ذهنی
۹۲۴-۱-۲-۴-۲-دوربین ذهنی
۹۳۴-۱-۲-۵-ترکیب بندی
۹۷۴-۱-۲-۶-وضوح تصویر
۹۷۴-۱-۲-۷-تکرار
۹۸۴-۱-۲-۸-رمزهای نورپردازی
۹۸۴-۱-۲-۹-رمزهای رنگ پردازی
۹۹۴-۱-۲-۱۰-بازیگر
۱۰۰۴-۲-بررسی پرسشنامه آزمون
۱۰۰۴-۲-۱-تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها
۱۱۷۴-۲-۲-تجزیه و تحلیل استنباطی داده‌ها

فصل پنجم: بحث، نتیجه گیری و پیشنهادها

۱۲۳۵-۱-نتیجه گیری
۱۲۴۵-۲-پیشنهادهای پژوهش
۱۲۴۵-۳-محدودیت های پژوهش
۱۲۵منابع و مآخذ
۱۲۹پیوست ها
۱۴۵چکیده انگلیسی

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱- مساله پژوهش

در میان انبوه کسانی که با تلویزیون مواجه می‌شوند، هستند افرادی که از نظر ذهنی یا فیزیکی (چه اکتسابی یا مادرزادی) در پاسخ به برخی از محرک‌های پیرامون خود ناتوانند. از آنجایی که این افراد می‌توانند مخاطبان بالقوه برنامه‌های تلویزیونی باشند، بی‌توجهی به آنان در فرآیند برنامه‌سازی موجب می‌شود که دیگر جزء مخاطبان عمومی تلویزیون محسوب نشوند چرا که درک مفاهیم و ارتباط با برنامه‌ی تلویزیونی برایشان دشوار می‌شود و بخش اعظمی از این برنامه‌ها را از دست می‌دهند. به عنوان نمونه؛ ناشنویان که از این مخاطبان بالقوه می‌باشند، مخاطبانی که به دلیل محدودیت جسمی خود، تنها از رسانه‌های دیداری از جمله تلویزیون، می‌توانند استفاده کنند اما معمولاً خود، قادر به استفاده از برنامه‌های تلویزیونی نیستند و اغلب از افراد شنوای خانواده می‌خواهند که مطالب را برایشان تفسیر و ترجمه کنند. این در حالی است که مشخص شده انسان در ابتدای تولد در حدود ۹۰٪ به سیستم شنوایی خود وابسته است و از آنجا که به اعتقاد متخصصین علم شنوایی، چنانچه در اثر عوامل مختلف سیستم شنوایی او دچار آسیب شود، گفتار و زبان او نیز رشد لازم را نخواهد کرد و ممکن است از نعمت گفتار که سهل‌الوصولترین و در عین حال مؤثرترین وسیله‌ی ارتباطی است محروم بماند (هاشمی، ۷۵).

در پی آن، چنین فردی با از کار افتادن دستگاه عصبی‌اش مواجه می‌شود و قادر به پردازش اطلاعات نیست لذا دچار پیامدهای روانی، عاطفی، شخصیتی، شناختی و اجتماعی خاصی می‌شود. بدیهی است افرادی با چنین ویژگی نیاز به توجه بیشتری دارند تا بتوانند ارتباطات خود را با جهان اطراف کامل کنند چرا که اگر آنها را به عنوان یک اقلیت زبانی و اجتماعی در جامعه به رسمیت بشناسیم و با توجه به برابرسازی فرصت‌ها به حقوق آنها احترام بگذاریم، این افراد هم، بهتر و راحت‌تر می‌توانند از مهم‌ترین منبع ارتباطی جهان امروز یعنی رسانه، بهره‌ویژه رسانه‌های دیداری (طبق آنچه که در بالا هم ذکر شد) استفاده کنند.

اینجاست که اهمیت نقش تأثیرگذار تلویزیون، این رسانه‌ی کاملاً عمومی روشن می‌شود، ولی مرور اجمالی در برنامه‌سازی و تولیدات تلویزیونی بیانگر این است

که تا به حال برای این افراد برنامه‌سازی ویژه‌ای تعریف نشده و ارتباطشان با تلویزیون یا ضعیف است و یا کلاً برقرار نمی‌شود که این تحقیق قصد دارد شیوه‌های فنی/تخصصی و ساختاری تولید برنامه تلویزیونی برای ناشنوایان را جستجو کرده و اسلوب‌های ویژه آن را تبیین نماید.

۲-۱- ضرورت و اهمیت پژوهش

مروری بر فرآیند برنامه‌سازی تلویزیونی و تجربیات انجام شده در این زمینه در ایران مشخص کرده برای ناشنوایان جز در زمینه‌ی اطلاع رسانی، خبر و توضیح برخی از برنامه‌ها توسط رابط ناشنوایان و یا زیرنویس کاری صورت نگرفته است و این باعث شده که این قشر به واسطه‌ی عدم تولید برنامه‌های متناسب با توانایی‌هایشان فاقد بهره‌گیری از همه‌ی برنامه‌های تلویزیونی باشند. این تحقیق قصد دارد که با هر چه بیشتر آشکار کردن توانایی‌های تلویزیون و با آگاهی دادن و کمک به برنامه‌سازان باعث انجام ساخت برنامه‌هایی با محتویات جدید به‌ویژه سرگرم‌کننده شده تا موجب رشد ذهنی برای این افراد شود.

۳-۱- اهداف پژوهش

- ۱- انجام مطالعه‌ی دقیق درباره‌ی چگونگی ساخت برنامه‌های تلویزیونی ویژه ناشنوایان.
- ۲- افزایش تنوع برنامه‌سازی برای ناشنوایان.
- ۳- آشنا کردن برنامه‌سازان به ویژگی‌های ساخت برنامه برای ناشنوایان.
- ۴- ایجاد گرایش برای ساخت برنامه‌های تلویزیونی بیشتر برای ناشنوایان.

۴-۱- سوالات پژوهش

- با توجه به اهداف مطرح شده پرسش‌های اصلی تحقیق به شرح ذیل می‌باشد؛
- ۱- برنامه‌سازی برای ناشنوایان چه ویژگی‌های ممیزی با برنامه‌سازی برای افراد شنوا و عادی دارد؟
 - ۲- آیا می‌توان برای ناشنوایان برنامه‌سازی تلویزیونی موثری انجام داد؟
 - ۳- چه شیوه‌هایی برای برنامه‌سازی برای این دسته از مخاطبان مناسب‌تر است؟

۵-۱- فرضیه پژوهش

این پژوهش اکتشافی است و بر این تصور است که تلویزیون این توانایی را دارد که تنها با استفاده از جنبه دیداری خود و عناصر ساختاری تصویر و انطباق آن با ویژگی‌های ناشنوا، او را از محتوای هر برنامه‌ی تلویزیونی آگاه کند تا او هم بتواند به صورت برابر و به اندازه‌ی مخاطب عادی از تلویزیون بهره ببرد.

۶-۱- تعریف مفاهیم پژوهش

مفاهیم اصلی این پژوهش عبارتند از:
تلویزیون^۱:

واژه تلویزیون از ترکیب دو واژه "دور" (Tele) و "مشاهده" (Vision) به وجود آمده است. مشاهده از دور به فاصله و رابطه‌ای اشاره می‌کند که بین دو مکان یعنی محل استقرار مخاطب و محل ارسال پیام از فاصله دور دست برقرار می‌شود. هم‌چنین به تکنولوژی ارسال پیام توسط امواج الکترونیکی به عنوان "امواج حامل" و پویش (اسکن) دوباره امواج بر روی صفحه تلویزیون خانگی و تبدیل آن به صورت تصویر اشاره دارد. اولین پخش امواج تلویزیونی به صورت رسمی توسط انگلستان در سال ۱۹۳۷ به طریقه سیاه و سفید آغاز شد (فینیستون، ۱۹۹۲، ص ۳۴۸).

برنامه‌سازی تلویزیونی^۲:

به مجموعه‌ای منسجم از عناصر پیام در یک قالب تلویزیونی گفته می‌شود که با هدف تأثیرگذاری‌های خاص بر روی گروه‌های مشخصی از مخاطبان تهیه و پخش می‌شود (مخافر، ۱۳۸۴، ص ۵۳ و ۵۲).

مخاطب^۳:

به اشخاص و گروه‌های بیننده تلویزیون با توجه به برنامه‌ی خاص که می‌بینند، ژانر یا نوع محصول مصرفی‌شان، مثل مخاطبان برنامه ورزشی، مخاطب گویند. قابل ذکر است که مخاطب را نیز بر اساس سابقه‌ی اجتماعی‌اش نیز مشخص می‌کنند مانند سن، جنس، طبقه و گروه نژادی. کسی است که داوطلبانه به محتوای رسانه معینی روی می‌آورد (ویندال، اولسون و سیگنایزر، ۱۳۷۶، ص ۲۸۵).

۱-Television

۲-Production Of TV

۳- Audience

ناشنوا^۴:

ناشنوا فردی است که میزان شنوایی‌اش در حدی است که از شنیدن صحبت دیگران از راه گوش و حتی با استفاده از وسایل کمک شنوایی ناتوان است و این مورد هم باعث ایجاد اختلال در گفتار و هم مانع رشد تکلم او می‌شود (مورس، ۱۹۷۸)، به طور کلی می‌توان گفت که افراد ناشنوا کسانی هستند که از حس شنوایی خود در زندگی بهره‌ای نمی‌گیرند (افروز، ۱۳۷۹) که ناشنوا مطلق نامیده می‌شوند.

مخاطب ناشنوا^۵:

فردی که میزان شنوایی‌اش در حدی باشد که از شنیدن صحبت دیگران از راه گوش و حتی با استفاده از وسایل کمک شنوایی ناتوان باشد و این مورد هم باعث ایجاد اختلال در گفتار و هم مانع رشد تکلم او شود (مورس، ۱۹۷۸)، یا به طور کلی فردی که از حس شنوایی خود در زندگی بهره‌ای نمی‌گیرد (افروز، ۱۳۷۹) در معرض پیام‌های تلویزیون قرار گیرد.

۱-Deaf

۵-Deaf Audience

فصل دوم

مبانی نظری پژوهش

۱-۲- بررسی پژوهش‌های پیشین

در این بخش عنوان تحقیقاتی که در این حوزه به نگارش درآمده، ذکر شده است که تنها شامل رساله‌هایی است که از نگاه‌های دانشجویان رشته‌های ارتباطات و هنر، آن هم فقط در داخل ایران (به علت عدم وجود سایر پژوهش‌ها هم در ایران و هم در خارج از ایران) استخراج شده است و به موضوع مورد بحث ما؛ تأثیر برنامه‌های تلویزیونی بر ناشنوا، شیوه‌های ارتباطی تلویزیون با ناشنوایان و میزان بهره‌وری ناشنوا از این رسانه با توجه به این شیوه‌ها، مربوط می‌باشد.

- **نظرسنجی از دانش‌آموزان ناشنوی دبیرستان‌ها درباره‌ی برنامه‌های تلویزیونی همراه با رابط**
سرور محتسبی دانشجوی دانشگاه بیرجند در این پژوهش (۱۳۷۸) با طرح پرسش‌نامه‌ای درصدد نظرسنجی از دانش‌آموزان ناشنوی دبیرستانی درباره‌ی برنامه‌های تلویزیونی با رابط برآمده و با ترتیب چنین فرضیه‌هایی ساختار پژوهش خود را بنا گذارده است؛
الف- جامعه آماری این پژوهش تا حد کمی علائم و اشارات رابط را آموزش دیده‌اند.
ب- اشارات رابط در حد کمی به جامعه آماری در فهمیدن مطالب کمک می‌کند.
پ- جامعه آماری در حد بسیار کمی می‌تواند توجه هم‌زمان به رابط و تصاویر داشته باشد.
ج- جامعه آماری در حد بسیار کمی می‌تواند متوجه شود اشارات رابط مربوط به صحبت کدام شخصیت است.
د- جامعه آماری زمان پخش برنامه‌های همراه با رابط را در حد کمی مناسب می‌داند.
نتیجه‌ی کلی این نظرسنجی نشان می‌دهد که دانش‌آموزان ناشنوی دبیرستانی برنامه‌های همراه با رابط را در حد کمی مفید می‌دانند که پژوهشگر دلیل این امر را شناخت کم دانش‌آموزان نسبت به علائم و اشارات مورد استفاده رابطین ناشنوا، روش مورد استفاده‌ی نامناسب رابطین که ترکیبی از الفبای گویا (علائم دستی و اشارات) است و عدم توانایی ناشنوا برای درک هم‌زمان رابط و تصاویر دانسته است.

- بررسی تأثیر برنامه‌های گویا و ناگویای تلویزیون در رفتار و حالات ناشنوایان

عفت حامد سردار دانشجوی رشته‌ی روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی دانشگاه مشهد در پایان‌نامه خود (۱۳۷۸) با طرح پرسشنامه‌ای تأثیر برنامه‌های گویا و ناگویای تلویزیون در رفتار و حالات ناشنوا را مورد بررسی قرار داده و پژوهش خود را با روش پیمایشی و با نمونه‌گیری کاملاً تصادفی، ۶۰ نفر از ناشنوایان در سطح مشهد، انجام داده است. فرضیه‌های مطرح شده و بررسی و نتیجه‌گیری پژوهشگر در پایان هر کدام از موارد فرضیه‌ها بدین صورت است؛

الف- بین تأثیرگذاری برنامه‌های گویا و ناگویای تلویزیون و ارزشهای ناشنوایان رابطه‌ی مستقیم وجود دارد که آنچه از نتیجه پژوهش برآمده هم نشان‌دهنده این است که ۷۶/۳۴ درصد جامعه آماری به این تأثیر معتقدند.

ب- بین تأثیرگذاری برنامه‌های گویا و ناگویای تلویزیون و خودباوری ناشنوایان رابطه‌ی مستقیم وجود دارد، نتایج حاکی است که این برنامه‌ها در افزایش خودباوری ناشنوایان ۷۱/۳۴ درصد دخیل بوده است.

ج- بین تأثیرگذاری برنامه‌های گویا و ناگویای تلویزیون و توانمندی ناشنوایان رابطه‌ی معناداری وجود دارد، آمار نشان می‌دهد دخیل بودن برنامه‌های گویا و ناگویای تلویزیون در افزایش توانمندی این قشر ۶۸/۳ درصد است.

د- بین تأثیرگذاری برنامه‌های گویا و ناگویای تلویزیون و هیجانات ناشنوایان رابطه مستقیم وجود دارد، که نتیجه نشان‌دهنده تأثیر ۸۱ درصدی است.

- میزان بهره‌مندی ناشنوایان از رسانه‌ها

فرشته میرزا آقا دانشجوی رشته‌ی تحقیق در ارتباطات دانشگاه آزاد تهران مرکز در پایان‌نامه خود (سال ۱۳۸۰) میزان بهره‌مندی ناشنوایان را در دو فصل اصلی مورد بررسی قرار داده است؛ محقق در فصل اول به ارتباط و نظریه‌های ارتباطی و به پیدایش وسایل ارتباط جمعی پرداخته است و فصل دوم را نیز به روش‌های انتقال پیام به ناشنوایان و ارتباطات ناشنوایان در تلویزیون اختصاص داده است.

این پژوهش با هدف کلی مطالعه رسانه‌های تصویری و دیداری/برنامه‌های تلویزیون همراه با رابط و زیرنویس و مقایسه آن با جنبه‌های تصویری رسانه‌ها آغاز شده و برای رسیدن به این هدف سوالاتی طراحی شده است، شامل؛